

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnených 1/ **E. T., nar. X.**, 2/ **maloletého M. T., nar. X.**, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny – OSV Banská Bystrica a 3/ **maloletého M. T., nar. X.**, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny – OSV Banská Bystrica, bývajúcich v B., proti povinnému **Ing. M. T.**, bývajúcemu v B., o **vymoženie 4 622,12 €**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 2 Er 42/2009, o dovolaní Mgr. J. T., bývajúcej v B., zastúpenej Mgr. A. T., advokátkou so sídlom v B., proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 7. septembra 2010 sp. zn. 17 CoE 157/2010, takto

r o z h o d o l :

Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 7. septembra 2010 sp. zn. 17 CoE 157/2010 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Dňa 19. januára 2009 podala Mgr. J. T. v zastúpení svojich maloletých detí návrh na vykonanie exekúcie proti povinnému, otcovi detí Ing. M. T. na vymoženie nedoplatku výživného. Uviedla, že rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica z 9. novembra 2007 č.k. 10 C 75/2003-532 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. mája 2008 sp.zn. 12 Co 4/2008 bola povinnému uložená povinnosť prispievať na výživu maloletej E. mesačne sumou 4 000,-- Sk, na výživu maloletého M. mesačne sumou 3 500,-- Sk a na výživu maloletého M. mesačne sumou 3 000,-- Sk, a to od 18. júla 2005 vždy do 15 - teho dňa v mesiaci vopred do rúk ich matky. Otec detí je v omeškaní s plnením výživného a dlhuje na výživnom celkom 139 246,-- Sk (4 622,12 €).

Okresný súd Banská Bystrica (exekučný súd) uznesením z 12. apríla 2010 č.k. 2 Er 42/2009-202 vyhlásil exekúciu za neprípustnú a zastavil ju. Súdnemu exekútorovi

nepriznal náhradu trov exekúcie. Exekúciu zastavil podľa § 57 ods. 1 písm. g/ zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) majúc za to, že „exekúcia sa vedie v rozpore so zákonom“, keďže matka maloletých detí „nebola oprávnená v ich mene vykonávať právne úkony“. V čase podania návrhu na vykonanie exekúcie totiž už bolo súdom nariadené predbežné opatrenie, ktorým bolo matke maloletých detí nariadené, aby deti odovzdala do dočasnej starostlivosti ich otca a prispievala na ich výživu sumou rovnajúcou sa 30 %-tým percentám zo sumy životného minima mesačne, k rukám ich otca.

Krajský súd v Banskej Bystrici (odvolací súd), konajúci o odvolaní matky detí a súdneho exekútora, uznesením zo 7. septembra 2010 sp.zn. 17 CoE 157/2010 odvolanie matky detí odmietol a o odvolaní súdneho exekútora rozhodol tak, že rozhodnutie exekučného súdu v ním napadnutej časti potvrdil. O trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na ich náhradu. Odmietnutie odvolania odôvodnil tým, že na podanie tohto opravného prostriedku matka detí nebola oprávnená; nebola oprávnenou z exekučného titulu a v exekučnom konaní nemohla vystupovať ani ako zákonná zástupkyňa maloletých detí, oprávnených 2/ a 3/, a nebola ani splnomocnenou zástupkyňou oprávnenej 1/, ktorá medzitým nadobudla plnoletosť. Nedostatok jej oprávnenia vystupovať v exekučnom konaní ako zákonná zástupkyňa oprávnených 2/ a 3/, odvolací súd, rovnako ako exekučný súd, vyvodil z toho, že uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 29. októbra 2008 č.k. 31 P 3000/2008-11 o predbežnom opatrení bolo jej nariadené odovzdať maloleté deti (vtedy ešte aj oprávnenú 3/) do dočasnej starostlivosti ich otca a bolo jej nariadené prispievať na ich výživu mesačne sumou rovnajúcou sa 30 %-tým percentám zo sumy životného minima k rukám ich otca. Ustálil, že po nariadení predbežného opatrenia matke detí už nesvedčilo právo zastupovať ich v exekučnom konaní; toto právo, ako zákonnému zástupcovi, patrilo iba ich otcovi. K tomuto záveru dospel odvolací súd výkladom ustanovenia § 28 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zákon o rodine). Podľa odvolacieho súdu z predmetného ustanovenia vyplýva, že „oprávnenie vymáhať výživné proti druhému rodičovi v exekučnom konaní prislúcha tomu z rodičov, ktorému je dieťa zverené do osobnej starostlivosti“. V čase, keď matka maloletých detí podala návrh na exekúciu, „povinnou osobou z hľadiska vyživovacej povinnosti bola matka detí“.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu v časti, ktorou bolo odvolanie odmietnuté, podala matka detí dovolanie. Navrhla napadnutý výrok rozhodnutia odvolacieho súdu i rozhodnutie

exekučného súdu zrušiť a vec vrátiť exekučnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila tým, že postupom a rozhodnutím odvolacieho súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Uviedla, že návrh na exekúciu podala v mene svojich maloletých detí na vymoženie zročného výživného za obdobie od 18. júla 2005 do 31. augusta 2008. Ide o zameškané výživné za čas, kedy deti boli zverené do jej osobnej starostlivosti a ich otec bol zaviazaný na platenie výživného k jej rukám. Vzhľadom na uvedené nepovažovala za právne významné, že deti sú nateraz zverené do starostlivosti ich otca.

Povinný navrhol dovolanie matky detí v celom rozsahu „zamietnuť“ z dôvodu, že bolo podané neoprávnenou osobou.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas na tento úkon oprávnená osoba, ktorá je v dovolacom konaní zastúpená advokátom [§ 240 ods.1 a § 241 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb., v znení neskorších predpisov, Občiansky súdny poriadok (O.s.p.)], po prejednaní veci bez nariadenia dovolacieho pojednávania, keďže dovolanie matky detí smeruje proti uzneseniu (§ 243a ods. 3 O.s.p.), dospel k záveru, že dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu treba zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Dovolací súd je povinný vždy, a to aj keď to dovolateľ neuplatnil, skúmať, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.). Podľa ustanovenia § 237 O.s.p. totiž dovolanie je prípustné proti *každému* rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je pritom predmet konania významný a ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v tomto ustanovení, možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým dovolanie inak nie je procesne prípustné (dovolanie matky detí by

podľa ustanovení § 239, upravujúcich prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu, v akej procesnej forme bolo v danej veci rozhodnuté, inak nebolo prípustné).

Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté jednou z väd uvedených v ustanoveniach § 237 O.s.p., a to vadou spočívajúcou v tom, že dovolateľke, ako zástupkyni svojich detí, sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Vadou konania spočívajúcou v odňatí možnosti účastníkovi konať pred súdom je taký procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v občianskom súdom konaní za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov, pričom k odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným jeho rozhodnutím. Takýmto rozhodnutím môže byť aj uznesenie o odmietnutí odvolania z dôvodu, že bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený, i keď záver súdu o tejto otázke nebol správny.

Podľa § 22 O.s.p. fyzická osoba, ktorá nemôže pred súdom konať samostatne, musí byť zastúpená zákonným zástupcom. To neplatí, ak tento zákon ustanovuje inak.

Podľa § 28 ods. 1 Zákona o rodine súčasťou rodičovských práv a povinností sú najmä

- a/ sústavná a dôsledná starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj maloletého dieťaťa,
- b/ zastupovanie maloletého dieťaťa,
- c/ správa majetku maloletého dieťaťa.

Podľa § 28 ods. 2 Zákona o rodine rodičovské práva a povinnosti majú obaja rodičia. Pri ich výkone sú povinní chrániť záujmy maloletého dieťaťa.

Podľa § 28 ods. 3 Zákona o rodine rodičovské práva a povinnosti vykonáva jeden z rodičov, ak druhý z rodičov nežije, je neznámy alebo ak nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu. Platí to aj v prípade, ak jeden z rodičov bol pozbavený rodičovských práv a povinností, ak mu bol výkon jeho rodičovských práv a povinností obmedzený alebo pozastavený.

Z vyššie citovaných ustanovení teda vyplýva, že rodičovské práva a povinnosti, a teda aj právo zastupovať svoje maloleté dieťa, majú obaja rodičia. Rodičovské práva a povinnosti vykonáva, a teda aj zastupuje maloleté dieťa, *len* jeden z rodičov v prípadoch predpokladaných § 28 ods. 3 Zákona o rodine. Od zásahov do rodičovských práv a povinností jedného z rodičov podľa § 38 Zákona o rodine, spočívajúcich v ich pozastavení, obmedzení alebo pozbavení, treba dôsledne odlišovať úpravu rodičovských práv a povinností podľa § 24, § 25, § 36 ods. 1 Zákona o rodine spočívajúcu najmä vo zverení maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti jedného z rodičov. Rodičovské práva a povinnosti podľa § 28 ods. 1 Zákona o rodine, teda aj právo a povinnosť zastupovať svoje maloleté dieťaťa, zostávajú obidvom rodičom zachované aj po rozhodnutí súdu o úprave výkonu rodičovských práv a povinností. Rodičovské práva a povinnosti podľa § 28 ods. 1 Zákona o rodine zostávajú rodičovi zachované i vtedy, ak mu súd predbežným opatrením nariadi, aby odovzdal dieťa do starostlivosti druhého z rodičov alebo do starostlivosti toho, koho označil súd, a aby platil výživné na dieťa v nevyhnutnej miere.

Predbežným opatrením, nariadeným uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 29. októbra 2008 č.k. 31 P 300/2008-11, ktorým bola matke detí uložená povinnosť odovzdať maloleté deti (vtedy ešte aj oprávnenú 3/) do dočasnej starostlivosti ich otca a bolo jej nariadené prispievať na ich výživu mesačne sumou rovnajúcou sa 30 %-tim percentám zo sumy životného minima k rukám ich otca, neboli rodičovské práva matky detí nijak obmedzené v zmysle § 38 a 39 Zákona o rodine; týmto predbežným opatrením ani nebolo určené, že by maloleté deti mohli zastupovať iba ich otec. Právo zastupovať svoje maloleté deti preto zostalo matke zachované aj po nariadení predbežného opatrenia a svoje procesné práva nestratila ani vo vzťahu k dcére E. T., ktorá medzitým nadobudla plnoletosť (R 18/1975).

Vychádzajúc z uvedeného, dovolací súd nepovažuje za správny záver odvolacieho súdu, že nariadením predbežného opatrenia, ktorým bolo matke nariadené odovzdať maloleté deti (vtedy ešte aj oprávnenú 3/) do dočasnej starostlivosti ich otca a bolo jej nariadené prispievať na ich výživu, jej zaniklo právo na ich zastupovanie a toto právo už svedčilo iba otcovi detí.

S prihliadnutím na konkrétne okolnosti preskúmvanej právnej veci, dovolací súd

nepovažuje za správny ani záver odvolacieho súdu, že „oprávnenie vymáhať výživné proti druhému rodičovi v exekučnom konaní prislúcha tomu z rodičov, ktorému je dieťa zverené do osobnej starostlivosti“ a že „v deň, keď matka za maloleté deti podávala návrh na exekúciu, už povinnou osobou z hľadiska vyživovacej povinnosti bola matka detí“.

Vyživovacia povinnosť rodičov k deťom je zákonnou povinnosťou, ktorá v sebe zahŕňa právo dieťaťa na výživu a s tým korešpondujúcu povinnosť obidvoch rodičov dieťa vyživovať. Z povahy výživného vyplýva, že právo na výživné je osobným právom dieťaťa; nie rodiča, ktorému bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti. Ak si vyživovaciu povinnosť voči dieťaťu, určenú právoplatným rozhodnutím súdu alebo súdom schválenou dohodou, povinný rodič neplní, dieťa má právo domáhať sa splnenia tejto povinnosti jej núteným výkonom. Pri vymáhaní pohľadávok výživného je teda oprávneným dieťa, v prospech ktorého je výživné priznané, a povinným je rodič, ktorému bola uložená povinnosť platiť výživné. Pri zastupovaní maloletého dieťaťa v exekučnom konaní na vymoženie výživného od povinného rodiča sa pripúšťa, aby pri podaní návrhu na exekúciu dieťa zastupoval druhý rodič (R 21/1981).

Matka detí označila v návrhu na exekúciu, ktorý podala na exekútorskou úradu dňa 19. januára 2009, za exekučný titul rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica z 9. novembra 2007 č.k. 10 C 75/2003-532, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. mája 2008 sp.zn. 12 Co 4/2008, ktorým bola otcovi detí uložená povinnosť prispievať na výživu maloletej E. mesačne sumou 4 000,-- Sk, na výživu maloletého M. mesačne sumou 3 500,-- Sk a na výživu maloletého M. mesačne sumou 3 000,-- Sk, splatnými vždy do 15 - teho dňa v mesiaci vopred do rúk ich matky, a to od 18. júla 2005. V návrhu uviedla, že otec detí je v omeškaní s plnením takto určeného výživného a na výživnom celkom dlhuje 139 246,-- Sk (4 622,12 €).

Matka detí teda podala návrh na vykonanie exekúcie v zastúpení svojich maloletých detí proti povinnému, otcovi detí, ktorý bol podľa tvrdenia v návrhu v omeškaní s plnením poisteného za obdobie, počas ktorého deti boli zverené do jej osobnej starostlivosti. Neobstojí teda ani záver odvolacieho súdu, že „oprávnenie vymáhať výživné proti druhému rodičovi v exekučnom konaní prislúcha tomu z rodičov, ktorému je dieťa zverené do osobnej starostlivosti“ a že „v deň, keď matka za maloleté deti podávala návrh na exekúciu, už povinnou osobou z hľadiska vyživovacej povinnosti bola matka detí“.

Pravda, iná je otázka, či vzhľadom na zmenu pomerov po nariadení predbežného opatrenia nedošlo k stretu záujmu matky a jej maloletých detí, kedy by súd musel maloletých deťom ustanoviť kolízneho opatrovníka.

Podľa § 31 ods. 2 Zákona o rodine žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať (ďalej len „kolízny opatrovník“).

K ustanoveniu opatrovníka ale v exekučnom konaní nedošlo a exekučný súd, vychádzajúc z nesprávneho právneho názoru, že „exekúcia sa vedie v rozpore so zákonom“, vyhlásil exekúciu za neprípustnú a exekúciu zastavil. Odvolací súd, osvojujúc si tento mylný záver exekučného súdu, odvolanie matky detí odmietol. Pritom si neuvedomil, že exekúcia bola navrhnutá na vymoženie výživného na maloleté deti od ich otca za čas, kedy deti boli zverené do osobnej starostlivosti ich matky a že zastavením exekúcie a následne odmietnutím odvolania matky detí v skutočnosti sa odňalo právo na súdnu ochranu na výživu oprávneným deťom. Podľa logiky súdov nižších stupňov maloleté deti by mohol v konaní zastupovať iba ich otec, ktorý je ale v procesnom postavení povinného, ktorý rozpor by súd v záujme zabezpečenia záujmov maloletého dieťaťa aj tak musel riešiť ustanovením kolízneho opatrovníka podľa § 31 ods. 2 Zákona o rodine (pozri napr. R 21/1981), nie však vyhlásením exekúcie za neprípustnú a jej zastavením, resp. odmietnutím odvolania matky detí.

Keďže konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu má vadu spočívajúcu v odňatí možnosti účastníka konať pred súdom, je dovolanie Mgr. J. T. proti nemu nielen prípustné, ale aj dôvodné, lebo rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemôže byť správne. Dovolací súd preto dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil podľa § 243b ods. 1 O.s.p. v celom rozsahu (aj vo výroku, ktorým odvolací súd potvrdil rozhodnutie exekučného súdu o tom, že súdnej exekútorke nepriznáva náhrada trov, pretože aj tento výrok, vzhľadom na dôvody, ktoré súd viedli k jeho vydaniu, závisí od rozhodnutia o napadnutom výroku) a vec mu vrátil na ďalšie konanie podľa § 243b ods. 2 O.s.p.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 11. mája 2011

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová